

RINK-MEDALJEN

TILDELT GRØNLANDSFORSKEREN DR. LAUGE KOCH

Ved højtideligheden i Det grønlandske Selskab den 14. december holdt selskabets formand, dr. Helge Larsen, nedenstående tale til dr. Lauge Koch:

Da Det grønlandske Selskabs bestyrelse ifjor besluttede at indstifte en medalje til minde om Hinrich Rink, havde vi to personer i tankerne, den ene var kaptajn Ejnar Mikkelsen, den anden dr. Lauge Koch. Begge er de polarforskere i gammeldags forstand, d. v. s. fra en tid, hvor der endnu var store uudforskede områder i Grønland, hvor hundeslæden var det eneste transportmiddel, og hvor det at være polarforsker krævede personligt mod, viljestyrke og en god fysik. Ifjor på Rinks dødsdag, den 15. december, modtog kaptajn Ejnar Mikkelsen Rink-Medaljen, iaften er det mig en stor glæde og ære på selskabets vegne at give den til min gamle ekspeditionschef, dr. Lauge Koch.

Medaljen kan tildeles personer, der på fremragende måde har bidraget til Grønlands udforskning, og der er ingen idag, der i højere grad end dr. Koch opfylder denne betingelse. Ingen har brugt så mange år af deres liv på Grønlands udforskning, og ingen kan fremvise så store resultater som Lauge Koch. Siden han som 20-årig i 1913 var i Grønland for første gang og til hans hidtil sidste besøg i 1959, har han tilbragt 33 somre og 6 vintre i Grønland, d. v. s. at han, bortset fra krigens år, kun har svigtet Grønland i 6 af 47 somre. Det er en rekord, der bliver svær at slå. Man kan sige, at Lauge Kochs virksomhed i Grønland falder i to epoker, en nordgrønlandsk fra 1916 til 1923 og en østgrønlandsk fra 1926 til 1959, men da de to undersøgelsesområder støder sammen i Pearyland, er det vel rigtigere at sige, at Lauge Kochs virkefelt har strakt sig fra Melville Bugten til Scoresbysund. Det er om ikke halvdelen så i hvert fald en ganske betydelig del af Grønlands udstrakte kyst. Hans hovedopgaver har været kortlægning og geologiske undersøgelser. En gennemgang af samtlige 23 ekspeditioner og deres resultater ville beslaglægge Det grønlandske Selskabs mødeaftener i flere år, så det vil jeg slet ikke begynde på, men jeg vil med nogle eksempler belyse dels Lauge Kochs indsats i grønlandsforskningen, dels den udvikling ekspeditionsteknikken har gennemgået i det næsten halve hundrede år, han har virket i Grønland.

Sin første erfaring som ekspeditionsmand fik Lauge Koch, da han som 23-årig deltog som kartograf og geolog i den af Knud Rasmussen ledede 2. Thule Ekspedition 1916–18. En hårdere prøve kunne en ung mand næppe komme ud for, for som bekendt havde ekspeditionen store vanskeligheder at kæmpe med, jagten slog fejl, de sultede, den svenske botaniker, Thorild Wulff døde, og det havde nær kostet den unge Koch livet. Af denne ekspedition lærte han betydningen af en grundig planlægning og et godt udstyr, og han glemte det aldrig. Den grundige planlægning, hvor intet overlades til tilfældigheder, og den bedst mulige udrustning har været karakteristisk for alle Lauge Kochs ekspeditioner og en væsentlig grund til deres succes. Han har alene i Østgrønland haft næsten 1300 mand med på ekspedition og alle er kommet velbeholdne hjem.

Sit mål at berejse og kortlægge hele Grønlands nordkyst nåede Koch på den af ham selv ledede Jubilæumsekspedition 1920–1923, hvor han med hundeslæder og kun ledsaget af eskimoer tilbagelagde den lange strækning fra Thule rundt om Pearyland og tilbage over Indlandsisen, den længste rejse der er foretaget med hundeslæde i disse egne. I parentes bemærket er det interessant, at Lauge Koch på denne ekspedition som den første forsøgte sig med traktorer som transportmiddel på Indlandsisen, selvom de grundet på flere uheldige omstændigheder ikke fik nogen praktisk betydning.

Det var naturligt for Lauge Koch at benytte den gamle rejseteknik med hundeslæder, da han i 1926 forlagde sit arbejdsfelt til Østgrønland. Med hovedstation i den nyoprettede Scoresbysund koloni foretog han i 1926 og 1927 slæderejser nordpå, den sidste helt op til Danmarkshavn. Det var på disse slæderejser, han så, hvilke kolossale videnskabelige opgaver der ventede på deres løsning, først og fremmest på det geologiske område, og han besluttede sig straks til at give sig i kast med dem. At det skulle tage 30 år med 21 sommerekspeditioner og 7 overvintringer og 183 geologhold til at løse dem, havde han nok ikke drømt om.

Med hundeslæder var det aldrig lykkedes. Det blev først til sommerekspeditioner med eet skib, så fulgte den store Treårsekspeditionen 1931–1934, den største arktiske ekspedition der nogensinde er udsendt fra Danmark, med to skibe, overvintringsstationer, deltagerantal på over hundrede mand, nu også omfattende zoologer, botanikere og arkæologer, og i 1932 blev fly for første gang bragt i anvendelse. Skibsekspeditionerne fortsatte endnu i mange år, men i 1951 gik Koch over til udelukkende at benytte fly til transport; store maskiner til at bringe mandskabet til og fra Grønland og mindre hydroplaner og helikoptere til rekognoscering og flytning af hold i marken. Ved helt at gå over til fly opnåede Koch at kunne udnytte den korte arktiske sommer 100 %, og han borteliminerede den risiko, der altid er forbundet med issejladis. Under de vekslende forhold har dr. Koch vist sig som den fødte ekspeditionsle-

*Dr. Lauge Koch takker Det grønlandske Selskabs formand, dr. Helge Larsen,
for Rink-medaljen.*

(Nordfoto)

der, hvad enten han gik i spidsen for sine eskimoer og selv målte profiler og tog solhøjder, eller han sad i sit hovedkvarter på Ellæø og pr. radio holdt sig i kontakt med sine arbejdende geologhold. Den gamle form for ekspeditioner var måske nok den

mest romantiske, i hvert fald set udefra, men den moderne er så ubetinget den mest effektive, og derfor var Lauge Koch ikke sen til at vælge den. Det er nemlig en anden af dr. Kochs udmærkede egenskaber som ekspeditionsleder, at han vil se resultater. De eneste resultater, der virkelig tæller, er de publicerede, og det antal publikationer, der er kommet ud af Lauge Kochs og hans medarbejderes undersøgelser, er virkelig imponerende. Fra nordgrønlandsekspeditionerne er der ialt 14 afhandlinger på til sammen 2023 sider og fra østgrønlandsekspeditionerne ikke mindre end 217 afhandlinger på 19.294 sider eller ialt 21.317 sider, hvortil kommer kort, plancher m.m. Alt er publiceret i Meddelelser om Grønland, og hvis vi regner et normalt bind af Meddelelserne til 500 sider, vil det sige, at 42 bind, eller mere end en fjerdedel af alt hvad der er trykt i Meddelelserne siden 1878, stammer fra Lauge Kochs ekspeditioner. Endnu er ikke alle resultater publiceret, og slutresultatet, de geologiske kort, er under udarbejdelse på Geodætisk Institut.

De geologiske kort vil dække området fra Nordostrundingen til Kong Oscars Fjord. Forarbejdet er gjort til en geologisk kortlægning af Scoresbysund-området, og det var dr. Kochs håb, at han skulle have nået en fuldstændig geologisk undersøgelse og kortlægning af dette område, inden han til næste år bliver 70 og trækker sig tilbage, men kortsynethed eller manglende forståelse hos de bevilligende myndigheder standsede pludseligt arbejdet tre år før dets fuldendelse. Man kan ikke kraftig nok beklage myndighedernes fuldstændig uforståelige holdning i denne sag, først og fremmest for dr. Kochs skyld, men også for dansk videnskab som helhed; grønlandsforskningen vil komme til at lide under dette afbræk i mange, mange år.

Lad os imidlertid ikke dvæle længere ved dette sorte punkt i dansk arktisk forskning, men glæde os over det meget der er nået, og idet jeg takker dr. Lauge Koch for, hvad han har betydet for grønlandsforskningen, for dansk videnskab og danske videnskabsmænd, vil jeg bede ham modtage Rink-Medaljen som en beskedet anerkendelse fra Det grønlandske Selskab.